

Monitoring 2025

Compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein

Jelger Herder

RAVON

Monitoring 2025

Compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein

Jelger Herder

RAVON

Colofon

Rapportnummer:	2025-056
Datum uitgave:	14-08-2025
Titel:	Monitoring 2025
Subtitel:	Compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein
Wijze van citeren:	Herder, J.E., 2025. Monitoring 2025 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2025-056. RAVON, Nijmegen.
Samenstellers:	Jelger Herder
Foto's omslag:	Grote modderkruiper en sloot noordelijk deel (foto's Jelger Herder).
Copyright foto's:	Jelger Herder
Aantal pagina's incl. bijlagen:	16
Projectnummer:	2025-056
Projectleider:	Jelger Herder
Naam en adres opdrachtgever(s):	Gemeente Nieuwegein Postbus 1, 3430 AA Nieuwegein
Referentie opdrachtgever(s):	FCL/ECL en/of verplichtingenummer 63304022/34175

Inhoud

1	<i>Inleiding</i>	4
2	<i>Monitoring 2025</i>	5
3	<i>Resultaten</i>	6
3.1	Heikikker	6
3.2	Grote modderkruiper	8
3.3	Overige soorten	10
4	<i>Habitatontwikkeling</i>	11
5	<i>Literatuurlijst</i>	16

1 Inleiding

De Gemeente Nieuwegein heeft een bedrijventerrein gerealiseerd (het Klooster) aan de oostzijde van Nieuwegein. Rijkswaterstaat Midden-Nederland heeft een derde sluiscolk bij de Prinses Beatrixsluis aangelegd en het Lekkanaal verbreed. In beide projecten is leefgebied van beschermde soorten verloren gegaan. Ter compensatie daarvan is een compensatiegebied ingericht in het kader van de ontheffingsaanvragen op de Flora- en faunawet en Wet Natuurbescherming (voor deelgebied 4). In het kader van de ontheffing zijn beschermde soorten vanuit het plangebied overgezet naar het nieuw ingerichte compensatiegebied. Om de uitgangssituatie van de beschermde soorten in het compensatiegebied (aanwezigheid en aantallen), voorafgaand aan het overzetten, te kunnen bepalen is een zogenaamde nulmeting uitgevoerd. Vervolgens is de ontwikkeling van de populaties gedurende zes jaar gemonitord (2016-2021). In 2022 en 2023 is niet professioneel gemonitord maar zijn er wel gegevens verzameld door een vrijwilliger. In 2024 is er wel professioneel gemonitord (alle soorten) om te voldoen aan de 5 jarige monitoringsperiode na het overplaatsen van poelkikkers in 2019. Voor 2025 is er enkel in afgeslankte vorm professioneel gemonitord om een vinger aan de pols te houden voor de populatie grote modderkruipers. Aanvullend zijn waarnemingen verzameld door een vrijwilliger, met name gericht op de heikikker. Deze rapportage gaat daarom in op de resultaten voor grote modderkruiper en heikikker, andere soorten worden genoemd maar zijn niet gericht gemonitord voor een goed beeld. Daarnaast is ook het onderdeel voor de monitoring van de ontwikkeling van het habitat en adviezen voor beheer vervallen in de opdracht voor 2025. Wel zijn bevindingen uit het veld besproken met de gemeente Nieuwegein en zeer beknopt samengevat in deze rapportage (hoofdstuk 4).

2 Monitoring 2025

Tabel 1 geeft de gehanteerde monitoringsinspanning voor de jaren 2016-2021 en 2024. Voor 2025 is ervoor gekozen de monitoringsinspanning te verlagen maar nog wel een vinger aan de pols te houden voor grote modderkruiper. In het gebied is een RAVON-vrijwilliger (Mike van de Weg) actief die met name de heikikkers volgt. Deze geeft zijn resultaten door aan RAVON welke dan verwerkt zijn in deze rapportage (en direct naar de NDDFF gaan). Van de bezoeken in tabel 1 zijn bezoek 2 en 3 professioneel uitgevoerd door RAVON met de inzet van beroepsvangtuigen zoals elektrovisser en fuiken. Bezoek 1 (gericht op heikikker) is niet professioneel uitgevoerd maar is opgevangen door de waarnemingen van de vrijwilliger. De platte schijfhoren was in 2024 niet meer aangetroffen in het gebied. Daarom is er in 2025 geen monitoring gedaan (bezoek 4).

In het oorspronkelijke monitoringsplan staan vier bezoeken per jaar beschreven waarmee alle doelsoorten gemonitord worden (zie tabel 1 hieronder). Voor 2025 zijn alleen bezoek 2 en 3 uitgevoerd door RAVON. Daarnaast zijn er waarnemingen verzameld door RAVON-vrijwilliger Mike van der Weg die regelmatig extra bezoeken heeft afgelegd. Er is daardoor op meer dagen gemonitord in het compensatiegebied dan enkel de professionele bezoeken (2+3). De conform het oorspronkelijke monitoringsschema (zie tabel 1) geplande bezoeken zijn op de volgende data uitgevoerd:

- Bezoek 1 – er is door de vrijwilliger gekeken op 8, 26, 29 en 30 maart en 6 april
- Bezoek 2 op 5 juni 2024
- Bezoek 3 op 6 juni 2024
- Bezoek 4 – niet uitgevoerd in 2025

	Grote modderkruiper	Heikikker	Poelkikker	Bittervoorn	Platte Schijfhoren
Bezoek 1 maart/april		Luisteren kooractiviteit Zichtwaarneming Adulten Eiklommen			
Bezoek 2 mei	Electrobevising (2 personen)	Zichtwaarneming Adulten en subadulten in de oeverzones	Luisteren kooractiviteit Zichtwaarneming Adulten	Electrobevising (2 personen)	
Bezoek 3 mei/juni	Schepnet en fuik (2 personen)	Larven in fuik en schepnet Zichtwaarneming (sub) adulten op land	Luisteren kooractiviteit Zichtwaarneming Adulten	Schepnet en fuik Zoetwatermosselen	
Bezoek 4 juli		Juvenielen op het land	Zichtwaarneming Adulten		Steekproefsgewijze bemonstering

Tabel 1: jaarlijks monitoringsschema compensatiegebied Het Klooster

3 Resultaten

3.1 Heikikker

3.1.1 Uitgangssituatie

Bij de heikikker is ervoor gekozen al in 2015 direct dieren over te zetten naar het compensatiegebied. Dit omdat al het leefgebied binnen het plangebied verloren ging. In het compensatiegebied waren reeds enkele oude sloten aanwezig die geschikt habitat vormden voor de heikikker. In totaal zijn er in 2015 en 2016 gezamenlijk 475 heikikkers en ongeveer 150 eiklommen overgezet vanuit het plangebied naar het compensatiegebied. In het najaar van 2018 zijn er additioneel nog 10 dieren overgezet vanuit het oostelijk gelegen deelgebied (deelgebied 4). Daarna hebben er geen aanvullende overzettingen plaatsgevonden.

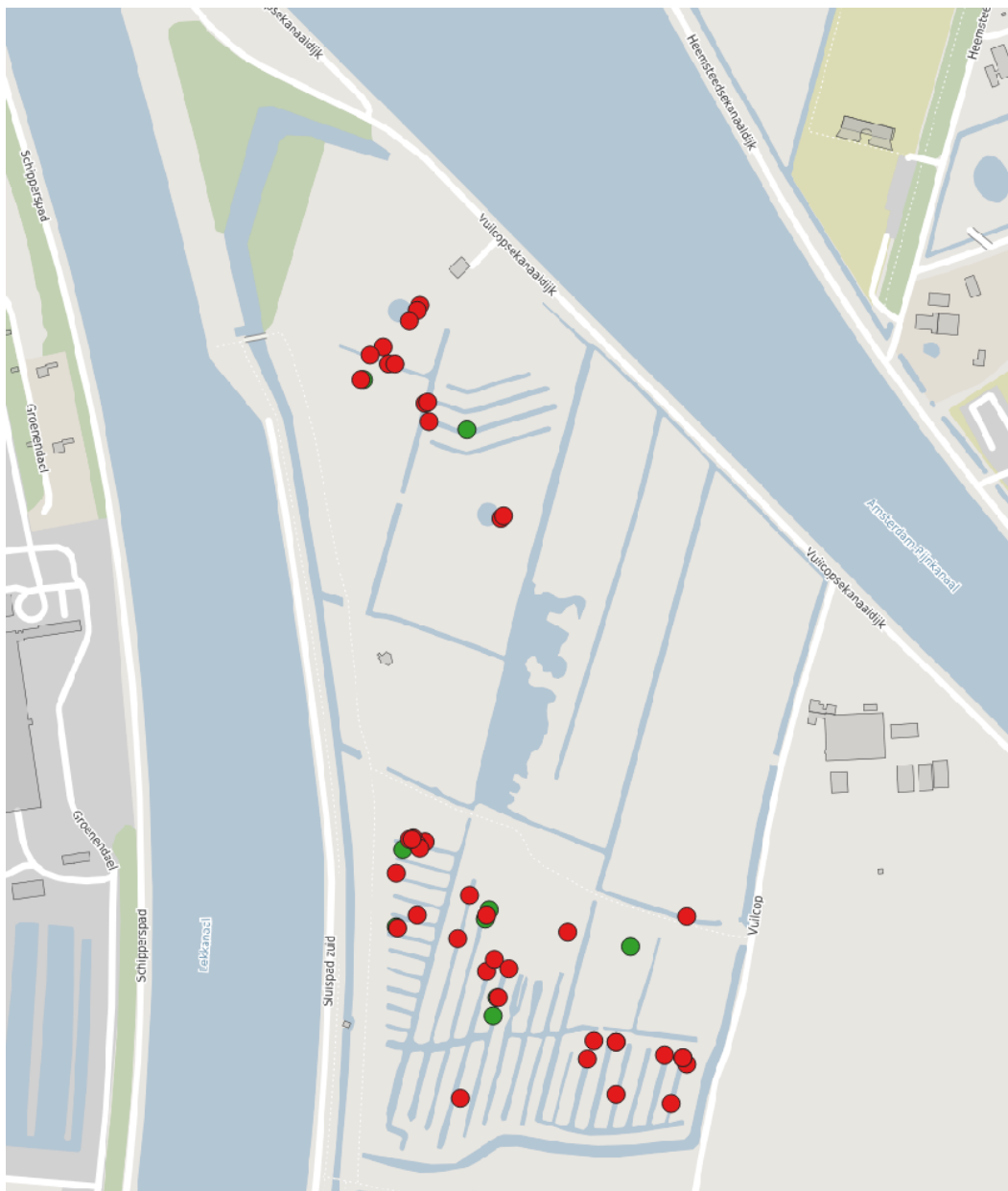
3.1.2 Resultaten monitoring 2025

In 2025 zijn er tijdens de bezoeken in totaal 14 volwassen heikikkers waargenomen (met name op zicht). Op 4 april zijn er larven waargenomen van heikikker of bruine kikker (waarschijnlijk heikikker, maar nog niet te onderscheiden op dit formaat). Er zijn in 2025 geen juvenielen aangetroffen, mede doordat bezoek 4 niet is uitgevoerd. In totaal zijn er 216 eiklommen van heikikker/bruine kikker waargenomen. Deze zijn niet van elkaar te onderscheiden maar op basis van de verhouding tussen adulte heikikkers en bruine kikkers in het gebied wordt geschat dat 83% van deze eiklommen afkomstig zijn van heikikker. De heikikker doet het goed in het gebied. Het aantal eiklommen komt overeen met 2024 (232). In de eerste jaren van de monitoring waren de aantallen nog lager en in opbouw, tussen 2017 en 2020 waren het er respectievelijk 13, 134, 141, 113. In 2021 werd het hoogste aantal tot nu toe gevonden (251). De heikikkers zitten verspreid door het hele gebied met concentraties in de moerassen in het noordelijk deel en in de slootjes in het zuidelijk deel (zie figuur 1).

Geconcludeerd kan worden dat er een robuuste populatie heikikkers voorkomt in het gebied. De toekomst van de deze soort is sterk afhankelijk van op deze soort gericht beheer van het gebied, van zowel het water- als het landhabitat. Doordat het een geïsoleerde populatie betreft, ingeklemd tussen het Lekkanaal, Amsterdam Rijn Kanaal en bedrijventerrein het Klooster blijft het een kwetsbare populatie.

Staat van instandhouding: levensvatbare populatie in huidige staat, maar wel kwetsbaar door geïsoleerde ligging.

Figuur 1: heikikker: rode stippen zijn de eiklonten (heikikker/bruine kikker) en groene stippen zijn waarnemingen van adulte heikikkers in 2025.

3.2 Grote modderkruiper

3.2.1 Uitgangssituatie

De grote modderkruiper kwam niet voor in het compensatiegebied. Vanuit het plangebied zijn in 2016 rond de 327 grote modderkruipers overgezet naar het zuidelijk deel van het compensatiegebied en een 15 tal dieren naar het noordelijk deel van het compensatiegebied.

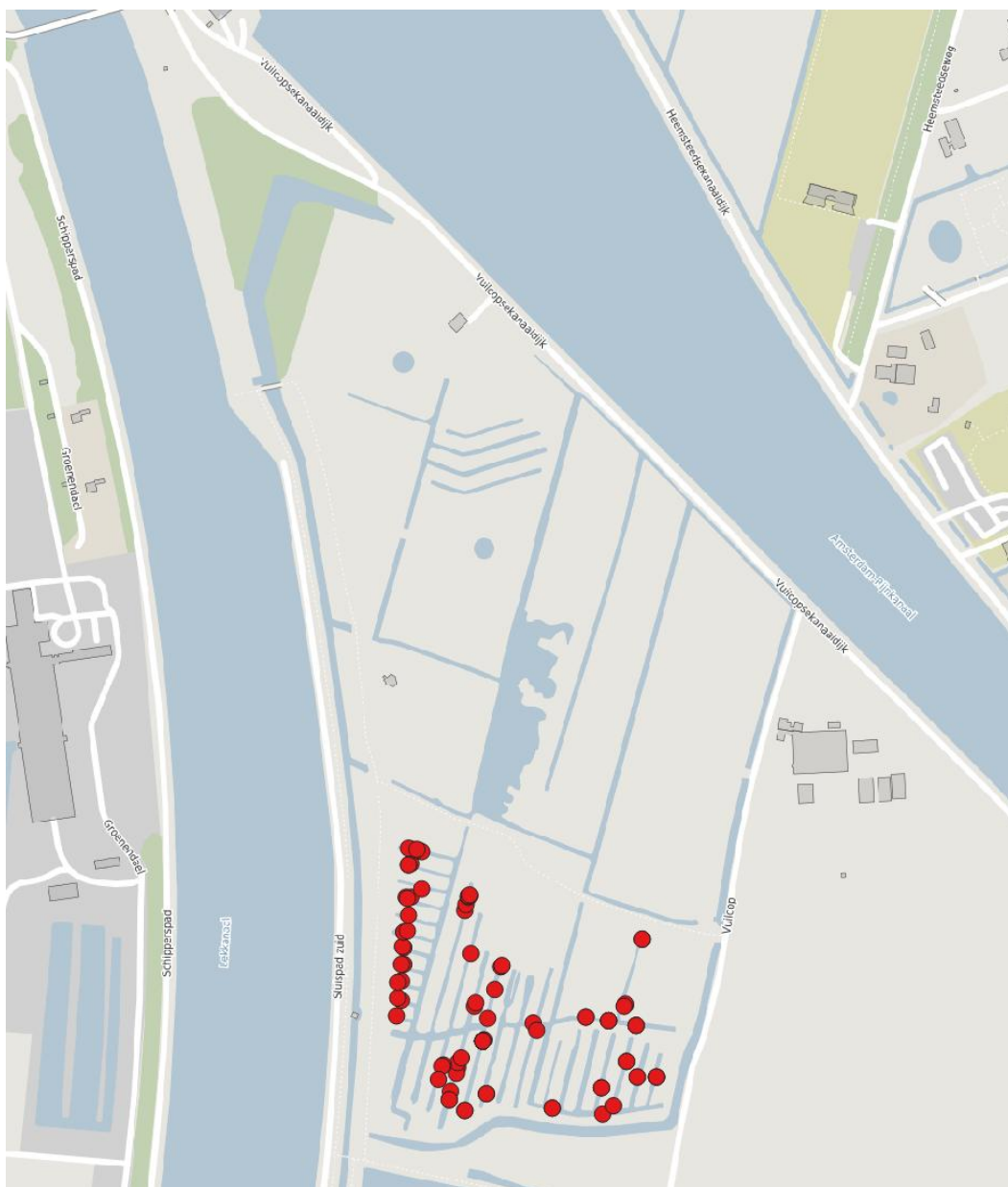
3.2.2 Resultaten monitoring 2025

In 2025 zijn er in totaal 188 grote modderkruipers gevangen. Allemaal in het zuidelijk deel van het gebied. Het ging om 28 adulte, 150 subadulte en 10 juveniele dieren. Het gaat om een enorme toename van de soort sinds de start van de monitoring. In de jaren tussen 2016 en 2021 werden slechts lage aantallen gevangen in de monitoring: 2016 (1), 2017 (4), 2018 (3), 2019 (2), 2020 (9) en 2021 (11). In 2024 werden er 100 individuen gevangen en was er goede voortplanting. Dat zien we in 2025 terug in een groot aantal subadulte dieren. Er leken iets minder juveniele dieren gevangen te worden dan in 2024 wat er op wijst dat de voortplanting in 2024 sterker was. Iets wat goed overeenkomst met de ecologie van de soort, 2024 was namelijk een uitzonderlijk nat voorjaar waar de grote modderkruipers waarschijnlijk van hebben geprofiteerd. In 2025 werden de grote modderkruiper in praktisch elke sloot waar gevestigd werd binnen korte tijd gevangen in het zuidelijk deel van het gebied. Het gaat inmiddels om een robuuste populatie met volop voortplanting en jonge aanwas, iets wat tegenwoordig een zeldzaamheid is in Nederland. De inrichting en het beheer dragen daar aan bij. Opvallend was dat er weinig andere vissoorten werden gevangen. De grote modderkruiper was met afstand de algemeenste vissoort. Het peilbeheer waarbij het waterpeil uitzakt richting de zomer en een deel van de sloten droogvallen speelt de grote modderkruiper in de kaart. De soort is aangepast aan (korte) droogval en kan een korte periode overleven ingegraven in de modderlaag terwijl andere vissoorten omkomen. Ook kan de soort in extreme milieus met lage zuurstofgehalten overleven door over te schakelen op ademhaling via de huid en darmen. Een juist peilbeheer blijft cruciaal, ook grote modderkruipers overleven te lange droogval niet.

Er bevindt zich nu een grote populatie aan grote modderkruipers in het zuidelijk deel van het compensatie gebied, met volop voortplanting in de afgelopen jaren. Het blijft echter een relatief klein en geïsoleerd gebied waardoor de soort gevoelig is voor calamiteiten. Alleen bij jaarlijks op deze soort gericht beheer is er sprake van een toekomst voor de soort op de langere termijn. Daarnaast is niet duidelijk hoe duurzaam de populatie genetisch is. Dit wordt in opdracht van de Gemeente Nieuwegein onderzocht in het najaar van 2025 en 2026 (analyses en interpretatie).

Staat van instandhouding: goede levensvatbare populatie in huidige staat, aandacht voor juist beheer is noodzakelijk voor duurzaam voortbestaan.

Figuur 2: grote modderkruiper in het compensatiegebied in 2025.

3.3 Overige soorten

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is in 2025 geen volledige monitoring uitgevoerd zoals in voorgaande jaren, maar is gekozen een beperkte ‘vinger aan de pols’ aanpak. Voor de poelkikker zijn er geen specifieke rondes uitgevoerd. Tijdens de bezoeken voor grote modderkruiper zijn wel enkele groene kikkers waargenomen, waaronder mogelijk poelkikkers. Dit kon echter niet worden bevestigd, omdat de dieren konden worden gevangen voor determinatie in de hand. Aangenomen wordt dat de poelkikker zich vergelijkbaar ontwikkelt als in voorgaande jaren, in lijn met de heikikker (zie paragraaf 3.1).

Bij het monitoren van de grote modderkruiper zijn opnieuw redelijke aantallen kroeskarpers gevangen in het zuidelijk deel van het compensatiegebied en kleine modderkruipers verspreid over het hele gebied. De bittervoorn, die in eerdere jaren sporadisch werd aangetroffen, is niet waargenomen in 2025. Naar de platte schijfhoren is geen onderzoek gedaan, nadat in deze soort in 2024 niet meer werd aangetroffen.

4 Habitatontwikkeling

Het compensatiegebied is in het voorjaar van 2015 opgeleverd. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen het noordelijke deel en het daarvan gescheiden zuidelijk deel, waarin een netwerk van nieuw gegraven sloten ligt. Dit netwerk ligt redelijk geïsoleerd maar staat op één plaats in verbinding met de brede watergang ten zuiden van het gebied door middel van een sluisje dat open en dicht gezet kan worden. Dit sluisje is momenteel door de gemeente op slot gezet zodat het waterschap deze niet meer open kan zetten. Er zijn op dit moment zover bekend geen uitwisselingsmogelijkheden voor vissen.

In het noordelijke deel liggen bestaande sloten, waarbij deels natuurvriendelijke oevers zijn aangelegd. Daarnaast zijn er twee poelen en twee moeraszones aangelegd. In juni 2019 zijn er extra sloten gegraven tussen de twee bestaande poelen, als compensatie voor de sloten die gedempt zijn in het gebied ten oosten van het compensatiegebied. De helft van deze nieuwe sloten is verbonden met bestaande sloten, terwijl de andere helft bestaat uit geïsoleerde sloten die feitelijk functioneren als langgerekte poelen.

De **sloten** hebben zich over het algemeen goed ontwikkeld en staan er goed bij. In het zuidelijk deel zijn ze sterk begroeid met riet (foto 1) en vormen ze geschikt habitat voor grote modderkruipers (wat uit de monitoring blijkt), maar ook de heikikker plant zich hierin voort. De sloten in het noordelijk deel hebben een meer open karakter (foto 2). De oevervegetatie is hier goed ontwikkeld, maar ondergedoken waterplanten ontbreken grotendeels, waarschijnlijk door de aanwezigheid van exotische rivierkreeften (zie Herder & Janse, 2024). De in 2019 nieuw gegraven sloten ontwikkelen zich eveneens goed (foto 3). Op de oevers groeit plaatselijk pitrus, terwijl in het water onder andere lisdodde, moerasvergeet-mij-nietje en watermunt voorkomen. De sloten liggen open en worden volledig door de zon beschenen, rietvegetaties op de oever ontbreken. Schapenbegrazing houdt de oevervegetatie kort. De **poelen** (foto 4) beginnen dicht te groeien met riet. Om dit tegen te gaan is beheer nodig waarbij de poelen worden opgeschoond en ongeveer 30% van het riet blijft staan. Ook het **moeras** (foto 5) is aan onderhoud toe: het is aan het verlanden en daardoor grotendeels drooggevalen. Hier zouden opnieuw banen moeten worden afgegraven, zodat er variatie in diepte ontstaat. In eerdere jaren is waargenomen dat heikikkers juist in deze open gegraven banen tussen het riet voortplanten. Deze plekken bieden beschut, ondiep water dat in de zon snel opwarmt, ideaal voor de ontwikkeling van eiklonen en larven. Het **landhabitat** heeft zich goed ontwikkeld en ligt er zowel in het zuidelijk (foto 6 en 7) als noordelijk deel (foto 8) goed bij. Er wordt gefaseerd gemaaid in banen, waardoor er een mozaïek ontstaat van verschillende vegetatiehoogtes en successiestadia. Zo blijven er altijd geschikte plekken aanwezig voor verschillende soorten.

In eerdere rapportages is het beheer uitgebreid beschreven. Dit loopt sinds 2016 en is het inmiddels goed ingeregeld. De huidige aandachtspunten zijn het opschonen van de poelen en het moeras, om hier verlanding tegen te gaan en deze geschikt te houden voor amfibieën.

foto 1: nieuwe sloot (2015) in het zuidelijk deel van het compensatiegebied, sterk begroeid, vormt goed habitat voor grote modderkruiper. (foto Jelger Herder).

foto 2: oude sloot in het noordelijk deel van het compensatiegebied ligt er goed bij. (foto Jelger Herder).

foto 3: nieuwe sloot (2019) in het noordelijk deel van het compensatiegebied ontwikkelt zich goed. (foto Jelger Herder).

foto 4: poel in het noordelijk deel van het compensatiegebied, begint te overgroeien met riet, onderhoud nodig (foto Jelger Herder).

foto 5: moeras in het noordelijk deel van het compensatiegebied, ligt grotendeels droog door verlanding, onderhoud nodig. (foto Jelger Herder).

foto 6: landhabitat in het zuidelijk deel van het compensatiegebied, stroken wel en niet gemaaid, boomgaard staat er goed bij. (foto Jelger Herder).

foto 7: landhabitat in het zuidelijk deel van het compensatiegebied, stroken wel en niet gemaaid voor variatie, staat er goed bij. (foto Jelger Herder).

foto 8: landhabitat in het noordelijk deel van het compensatiegebied, stroken wel en niet gemaaid, veel variatie aanwezig, staat er goed bij. (foto Jelger Herder).

5 Literatuurlijst

- De Bruin, A. & J.E. Herder, 2015. Beheerplan compensatiegebied Nieuwegein. Rapport 2014-129a. Stichting RAVON i.o.v. Gemeente Nieuwegein.
- Herder, J.E. & A. de Bruin, 2015. Nulmeting compensatiegebied, Het Klooster – Nieuwegein. Rapport 2015-114. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E. & A. de Bruin, 2016. Monitoring 2016 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2016-129B. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E. & A. de Bruin, 2017. Monitoring 2017 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2016-129C. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E. & J. Janse, 2018. Monitoring 2018 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2014-129D. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E. & J. Janse, 2024. Monitoring 2024 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2024-151. RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E., 2015. Wegvangen en overplaatsen heikikkers 2015 in het Klooster Nieuwegein. Rapport 2015-038. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Herder, J.E., 2016. Notitie overgezette dieren en aantallen per 1 juni 2016, Het Klooster – Nieuwegein. Rapport 2016-062. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Janse, J. & J.E. Herder, 2019. Monitoring 2019 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2014-129E. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Janse, J. & J.E. Herder, 2020. Monitoring 2020 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2014-129F. Stichting RAVON, Nijmegen.
- J. Janse, J. & J.E. Herder, 2021. Monitoring 2021 - compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2021-069. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Koopman, A.D.G., F.L.A. Brekelmans, G.J. Brandjes, R.G. Verbeek & D. Egmond, 2013. Inventarisatie beschermde soorten Het Klooster 2012, Nieuwegein. Onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 12-223. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Koopman, A.D.G., 2014. Inventarisatie steenuil, kerkuil, grote modderkruiper, platte schijfhoren 2013, Het Klooster, Nieuwegein. Nader onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 14-054. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Koopman, A.D.G., 2014a. Kader, effecten en maatregelen beschermde soorten, bedrijventerrein Het Klooster, uitbreiding Beatrixsluis, verbreding Lekkanaal Nieuwegein. Rapport 14-086. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Stip, A. & J.E. Dijkhuis. 2021. Veldgids ecologisch bermbeheer. FLORON & De Vlinderstichting.

RAVON

Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

Natuurplaza

Toernooiveld 1 - 6525 ED Nijmegen

Postbus 1413 - 6501 BK Nijmegen

T: 024 - 7 410 600 (alg.)

www.ravon.nl

